

P O P Ü L E R T A R İ H

Tarihi Değiştiren Liderler Ali Çimen

TARİHİ DEĞİŞTİREN LİDERLER

Ali Çimen

TİMAŞ YAYINLARI | 4762
Popüler Tarih Dizisi | 43

EDİTÖR

Zeynep Berktaş

KAPAK TASARIMI

Kerem Miralem

İÇ TASARIMI

Sefer Koçan

MİZANPAJ

Nur Kayaalp

1. BASKI

Mart 2007, İstanbul

GENİŞLETİLMİŞ 12. BASKI

Aralık 2019, İstanbul

ISBN

ISBN: 978-605-08-3062-0

TİMAŞ YAYINLARI

Cağaloğlu, Alemdar Mahallesi,
Alayköşkü Caddesi, No:5, Fatih/İstanbul
Telefon: (0212) 511 24 24

timas.com.tr

timas@timas.com.tr

   timasyayingrubu

Kültür Bakanlığı Yayıncılık
Sertifika No: 45587

BASKI VE CİLT

Sistem Matbaacılık
Yılanlı Ayazma Sok. No: 8
Davutpaşa-Topkapı/İstanbul
Telefon: (0212) 482 11 01
Matbaa Sertifika No: 16086

YAYIN HAKLARI

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak
Timaş Basım Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketi'ne aittir.
İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

❖ İçindekiler ❖

ÖNSÖZ

9

GENİŞLETİLMİŞ BASKI İÇİN ÖNSÖZ

13

Hiç kimse o kadar kısa zamanda onun kadar toprak alamadı!

BÜYÜK İSKENDER

17

Hayatıyla yücelttiği cumhuriyet, ölümüyle imparatorluk oldu

SEZAR

25

*Hristiyanlığa sahip çıkıp onu bir dünya dini yapan kudretli Roma
İmparatoru*

BÜYÜK KONSTANTİN

33

Papa'ya kulak verdi; Batı medeniyeti kurtuldu.

ATTİLA

39

*Lombardlar, Saksonlar, Avarlar ve Müslümanlarla çarpıştı;
Avrupa'nın "Avrupa" olmasını sağladı.*

ŞARLMAN

45

Öyle bir yemin etti ki dünya değişti

CENGİZ HAN

53

Osmanlı'yı devletten imparatorluğa terfi ettiren Fatih!

SULTAN II. MEHMED

61

*Papa'ya "Sen misin beni boşamayan!" dedi, İngiltere'yi Katolik Kilisesi'nden
çıkardı. Sansasyonel aşkları, evlilikleri ve öfkesiyle tarih yazdı.*

VIII. HENRY

75

Sultanların en adili ve muhteşemi, Osmanlı'yı şaha kaldırdı.

SULTAN SÜLEYMAN

89

Dünyanın yarısına sahipti; diğer yarısını da almak istedi!

KUTSAL ROMA İMPARATORU ŞARLKEN

99

Acıların kadınıydı; İngiltere'yi süper güç yaptı!

I. ELIZABETH

111

Japonya'yı dünya gücü yapacak yolu açan sabırlı Şogun

TOKUGAWA IEYASU

121

"Devlet benim!" dedi; Fransa'yı dünya devi yaptı.

XIV. LOUIS

131

Saça sakala bile vergi kesti; Rusya'yı ayağa kaldırdı!

ÇAR BÜYÜK PETRO

143

Alman Sophie olarak doğdu. Rus Katerina olarak öldüğünde, Rusya dünya gücü olmuştu!

II. KATERİNA

153

"Gel kral ol!" dediler, reddetti; Amerika'ya demokrasi geldi!

GEORGE WASHINGTON

161

Silah gücüyle dünyayı aydınlatmaya soyunan imparator

NAPOLYON

167

Alman birliğinin siyaset dehası babası

OTTO VON BISMARCK

175

Çarlığı devirenleri devirip Sovyetler Birliği'ni kuran devrimci

VLADİMİR LENİN

185

Asker, devrimci, siyasetçi, vizyoner ve otoriter baş öğretmen

ATATÜRK

201

Hırsı, takıntıları ve hedefleriyle dünyayı altüst etti

ADOLF HİTLER

217

SS'lerin babası, Aryan ırkın aşığı, Soykırım'ın mimarı

HEINRICH HIMMLER

227

Altı kral ve kraliçeye hizmet etti; şöhreti onları gölgede bıraktı

WINSTON CHURCHILL

237

Gürcü doğdu, Sovyet öldü; Rusya'yı döve döve bir deve dönüştürdü.

STALİN

245

Ateşten gömleği bir giydi, pır giydi; Amerika dünya devi oldu

HARRY S TRUMAN

255

Son samuray, ilk demokrat ve modern Japonya'nın çekme halatı

HİROHİTO

261

Fransa'yı süper güç yapan isyankâr

CHARLES DE GAULLE

271

*Şiddete prim vermedi, oruç tuttu, diklenmedi ama dik durdu;
İngilizler pes etti.*

GANDHİ

279

Gandhi ile birlikte yola çıktı; O Hindistan'ı, kendisiyse Pakistan'ı kurdu!

MUHAMMED ALİ CİNNAH

287

İsrail'i kucağında büyüten adam

DAVID BEN GURION

297

Modern Arap coğrafyasına onun gibisi gelmedi

CEMAL ABDÜL NASIR

309

Kahramanlıkla teröristlik arasına çekilen iptе yürüyen büyük cambaz

YASER ARAFAT

319

Purolu devrimci

FİDEL CASTRO

333

Doktor, yazar, diplomat, katil, kahraman... Devrimci!

CHE GUEVARA

343

Sovyet Rusya'nın dobra reformcusu

NİKİTA KRUŞÇEV

351

Hızlı yaşadı, genç öldü; insanoğlunu Ay'a çıkardı!

JOHN FITZGERALD KENNEDY

359

Devrimci, kahraman, diktatör, deha, cani, kurtarıcı ya da kısaca "Başkan"

MAO ZEDONG

375

Amerikalılara kök söktürüp Vietnam'ı birleştiren devrimci

HO CHİ MİN

383

Bir hayali vardı, gerçek oldu

MARTIN LUTHER KING

391

"Dünya cenneti için devrim!" dedi. Halkını pirinç tarlalarına gömdü.

POL POT

399

*Britanya İmparatorluğu'nun seçimle işbaşına gelen
"kraliçesi"*

MARGARET THATCHER

409

İran'ı Amerika'nın elinin altından çekip alan yeşil devrimci

HUMEYNİ

417

Dünyayı değiştiren adam

MİHAİL GORBAÇOV

429

Rusya'nın "seçimle" işbaşına gelen ilk devlet başkanı

BORİS YELTSİN

437

*Yıllarca hücrede tek bir başına yattı ama pes etmedi; ırkçı rejimi iki seksen
yere serdi!*

NELSON MANDELA

451

KAYNAKÇA

458

En usta biniciler bile hayvanı sakinleştiremiyordu, adeta delirmişti. Genç prens, hayvanın gölgesinden korktuğunu anladı. Yularından tutarak güneşe çevirdi. Gölgesinden kurtulan at bir anda sakinleşti. Babası Kral Philip şaşırılmıştı. “Evlad!” dedi, “*Sen kendine layık bir krallık kurmaya bak, çünkü Makedonya senin için pek ufak.*”¹

1 Peter Tsouras, *Alexander: Invincible King of Macedonia*, Potomac Books, 2004, s. 17.

Hiç kimse o kadar kısa zamanda onun kadar toprak
alamadı!

BÜYÜK İSKENDER

(MÖ 356-MÖ 323)

“Sufficit huic tumulus, cui non suffecerit
orbis.”²

Makedonyalı İskender, neredeyse on bir yıl gibi kısa bir sürede antik dünyanın doğasını değiştirmeyi başarmıştı. Babası Makedon Kralı II. Philip’in gölgesinde büyüdüğü için daha küçük yaştan itibaren büyük hedeflerin telaffuz edilmesine alışmıştı. Üstelik *Aristo* gibi de bir hocası vardı!

Philip, doğal yollardan ölebilen kısmetli krallardan biri olmadı ve oğlunun yolunu açmak isteyen annesinin parmağı olduğuna inanılan bir suikasta kurban gitti. Kadının günahını mı aldılar bilinmez ama hadiseler onun arzu ettiği yönde gelişti. Tahta geçen İskender, içindeki cevheri ortaya dökmekte gecikmedi. Yunan yarımadasına Makedon mührünü vurdu ve gözünü bir sonraki büyük hedefine, o dönemde Makedonların belalısı olan Pers İmparatorluğu’na dikti.

Evet, fark ettiğiniz üzere genç İskender’in buraya kadar olan hikâyesi, tarihte bir şekilde boy göstermiş onlarca imparatorun, kralın ya da padişahinkinden farklı değildi. Ama bundan sonrasında öyle işler yapacaktı ki...

2 “Kendisine dünyanın yetmediği adama, şimdi bir lahit kâfi geldi.” Büyük İskender’in nerede olduğu bilinmeyen jelatinin üzerine kazınmış olduğu iddia edilen mezar taşı yazısı. Kaynak: Tom Head, *World History 101: From Ancient Mesopotamia and the Viking Conquests to NATO and WikiLeaks, an Essential Primer on World History*, Simon and Schuster, 2017, s. 55.

Günün koşullarına göre oldukça farklı bir düzende ve donanımla savaştığı ordusuyla Küçük Asya (Anadolu), Suriye ve Mısır'da zafer üzerine zafer kazandı. Üstelik tek bir düşman fiske yemeden. Persler, kendi kontrollerinde olan toprakları neredeyse elini kolunu sallayarak alan bu genç kralı şaşkınlık ve korkuyla izliyorlardı.

İskender, en büyük zaferini 331'de, bugünkü Kuzey Irak topraklarında bir yerde gerçekleşen *Gaugamela Savaşı*'nda kazandı ve uzunca bir süredir köşe kapmaca oynadığı Pers İmparatoru *Darius*'u buruşturup tarihin çöp sepetine attı. Makedonların genç kralı, Yunanların lideri, Küçük Asya'nın efendisi ve Mısır'ın sultanı İskender, şimdi de Perslerin Yüce Kralı olmuştu ve henüz yirmi beş yaşındaydı!

Takip eden sekiz yılda kral, komutan, siyasetçi ve kâşif şapkalarını başarıyla aynı anda giydi ve devasa ordusuyla Himalayaların eteklerine dek ulaşmayı başardı. Bunu yaparken

Hiçbir fatih, Büyük İskender kadar büyük düşler kurmadı. Makedonyalı savaşçı kral, elli bin askerle dünyanın en güçlü diyanı Pers İmparatorluğu'na saldırdı ve on yıldan uzun bir süre, milyonlarca insana boyun eğdirerek üç kıtada birden hüküm sürdü.

Alexander (İskender) adlı 2004 yapımı filmde Büyük İskender'i Amerikalı aktör Colin Farrell canlandırmıştı.

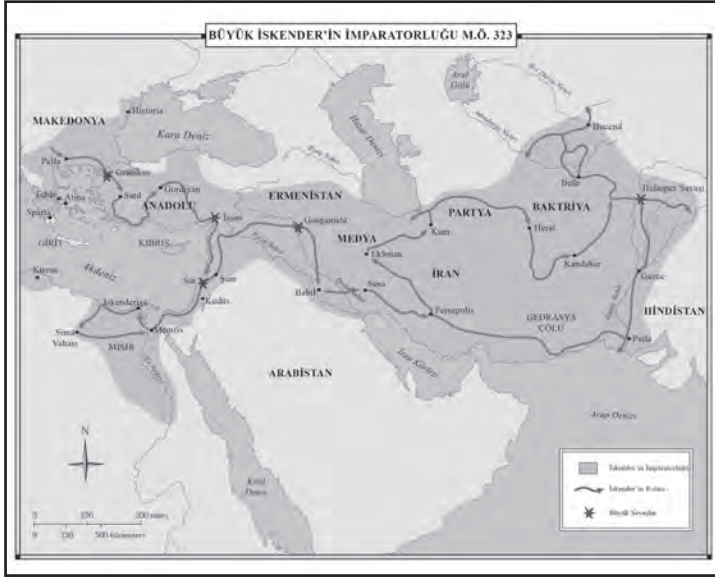
500 bin kadar düşman askerini ve 250 bin kadar sivil öteki taraftaki sevdiklerine kavuşturdu.³ Elbette bu kadar kan dökerken farklı ülkelerde 70 kadar şehir ve 2 milyon kilometrekarelik bir imparatorluk kurmayı da ihmal etmemiştir!⁴

İskender, muktedirlerin kılıçlarının keskinliğinden güç alarak dünyayı yönettiği bir zaman diliminde, tarihin gördüğü tartışmasız en kudretli askerdir. Hiç kimse onun kadar kısa bir sürede o onunki kadar büyük bir toprak parçası ele geçirememiştir. İmparatorluğunun sınırları batıda Balkanların ortasından doğudaki Hindukuş Dağları'na dek uzanıyordu! Ama bu genişlemeyi salt kaba kuvvete yaslanarak yapmadı. İhtişamı biraz da akılcılığından geliyordu. Kılıç salladığı coğrafyaların gelenek ve kültürlerine saygı göstermekten çekinmedi. İttifaklar kurdu, hatta bu amaçla bir de evlilik yaptı. Farklı ırk ve kültürden milyonlarca kişiyi ortak bir irade altında tutmanın yolunun onların yaşam alanlarının korunmasından geçtiğini fark etmişti. Ama bunu muhtemelen, onu idealize eden ve demokrasiyi ve Yunan değerlerini tüm dünyaya yaymak isteyen bir kahraman olarak değerlendiren tarihçilerin iddia ettiği gibi idealist dürtülerle değil “Burada işim bitti, sıradaki gelsin.” mantığıyla yapmıştı.

İskender genç yaşta ölmeseydi, döneminde bilindiği sınırlarıyla yerkürenin tümünü ele geçirmesi hiç kimseyi şaşırtmazdı. Dünya'nın yuvarlak olduğunun el yordamıyla tahmin edildiği bir zaman diliminde yaşadı ve hiç dinmeyen bir iştahla, adeta bir kâşif gibi, karşısına çıkan her dağın arkasında neler olduğunu görmek için ilerledi. Diğer kâşiflerden farkı, gördüğü her şeyi kendi mülkü yapmaya soyunmuş olmasıydı.

3 *The Many Faces of War in the Ancient World*, Cambridge Scholars Publishing, 2015, s. 233.

4 Ben Gilliland, *100 People Who Made History*, DK. 2012, s. 80.

İskender, otuz üç yaşına basmasına altı hafta kala öldüğünde imparatorluğu Balkanlardan Himalayalara uzanıyordu. Şimdiki Yunanistan, Türkiye, Libya, Suriye, Ürdün, İsrail, Mısır, Irak, Kuveyt, İran, Afganistan, Pakistan, Hindistan, Türkmenistan, Özbekistan ve Tacikistan'ın bazı bölümlerini de içine alan görkemli bir imparatorluktu bu. İmparatorluğun sınırlarını gösteren bu haritada aynı zamanda İskender'in seferleri boyunca izlediği rotayı ve büyük muharebelerini gerçekleştirdiği noktaları da görüyoruz.

BUNLAR DA VAR

› MÖ 20 Temmuz 356'da Makedon Krallığı'nın başkenti Pella'da doğdu. Savaş oyunları ile büyüdü.

› Felsefesini, “*Konuşma, örnek ol.*” şeklinde özetleyebiliriz. Her daim en ön safta savaştı. Onun için önemli olan kazanmaktı. On bir yıl süren aralıksız seferler serisinde sadece bir kez askerleri onu izlemeyi reddetmişti.

› Ele geçirdiği toprakların idaresini güvendiği komutanlarına ya da yerli halktan seçtiği liyakatli kişilere bıraktı. Onun için önemli olan fethetmekti, yönetmek değil.

› Atı *Buchephalus*'u öyle çok seviyordu ki hayvancağız ölünce onun adını bugünkü Pakistan toprakları içinde kalan bir şehre vermişti.

› Efsanevi Gordion düğümünü çözdüğüne inanılır. Buna göre Frig Kralı *Gordios*, Tanrıların Kralı *Zeus*'a bir öküz arabası adamıştır. Araba kızılcık dallarından bir düğümle tapınağa bağlanmıştır ve bu düğümü çözecek kişinin Asya'nın hâkimi olacağı söylenir. Gordion'a gelen İskender, bir şekilde düğümü çözer (ya da çoklarına göre kılıcıyla keser) ve kehanet gerçekleşir, böylece Asya'nın fatihi olur.

› MÖ 11 Temmuz 323 tarihinde, Babil'de, Hindistan'dayken yakalandığı tahmin edilen sıtmadan öldüğünde, arkasında Yunan Yarımadası'ndan Hindistan'a uzanan devasa bir imparatorluk bırakmıştı.

NELERİ BAŞARDI?

Makedon topraklarını genişletti. Yenilmez denilen Pers İmparatorluğu'nu kısa sürede silip attı. Kendi adını taşıyan, güneydeki ilimiz İskenderun'un da dâhil olduğu çok sayıda şehir inşa ettirdi. Girdiği hiçbir savaşı kaybetmedi. O günün koşullarına göre oldukça modern bir ordu kurdu. Özellikle uzun mızraklarıyla savaşan birlikleri, adeta bir tank gibi, düşman hatlarını yarıp geçmede başarılı oluyordu. Savaş stratejilerini hayata geçiren ilk asker İskender oldu. Onun hâkimiyeti altında batıda Yunanistan'dan kuzeyde Tuna'ya, güneyde Mısır'dan doğuda Pencap'a dek devasa bir alan uluslararası ticaret ve iletişim ağıyla birbirine bağlandı. Otuz üç yaşında, o gün için bilinen dünyanın yarısını fethetmişti!

İskender'in resmedildiğinin aksine Makedon standartlarına göre kısa boylu olduğunu, megalomani ve paranoya belirtileri gösterdiğini, savaş taktiklerinin birçok askerî akademide işlendiğini, tarihçilerin çoğu tarafından tarihin en başarılı kumandanı

olarak kabul edildiğini, Aristo'dan tıp, felsefe, din, ahlak ve mantık dersleri aldığını, yine tarihçilerin çoğuna göre en yakın sırdaşı, general ve koruması olan *Hephaestion*'la aralarında eşcinsel bir ilişki olduğunu, onun ölümü üzerine altı ay boyunca yas tuttuğunu, annesi *Olympias*'ın İskender'in Zeus'un oğlu olduğuna inandığını, büyük zaferlerinin ardından kendisinde ilahi güçler vehmetmeye başladığını, seferleri boyunca yaklaşık 16 bin kilometre yol kat ettiğini, yaralandığı savaşların ardından savaş bölgesindeki halkı ibret-i âlem olsun diye katlettirdiğini, üç karısı olduğunu, askerlerine formda kalmaları için sürekli soğan yedirdiğini, öldükten sonra cesedinin iç içe geçmiş iki altın lahide konulduğunu, seferleri için terk ettiği ana yurduna bir daha dönmediğini, flüt çalmaktan, tiyatrodan, şiirden ve avlanmaktan hoşlandığını **biliyor muydunuz?**

Soyu Tanrıça Venüs'ten geliyordu! Hiç kimse karşısında duramazdı. Tıpkı az önce Pontus Kralı Pharnekes'in duramadığı gibi... Adamı ve ordusunu tuzla buz etmişti.

Bu zaferini senatoya bildirmeliydi. Kısa bir not yazdı
ulağıyla iletmek üzere:

“Geldim, gördüm, yendim.”⁵

Hayatıyla yücelttiği cumhuriyet, ölümüyle imparatorluk oldu

SEZAR

(MÖ 100-MÖ 44)

“Eğer kanunu çiğneyeceksen bunu gücü
ele geçirmek için yap, yoksa boyun eğ.”⁶

Sezar

Asker, politikacı, diktatör...

Bu üç kelime, Roma Cumhuriyeti’nin imparatorluk olması-na kapı aralayan bir büyük askeri, Sezar’ı tanımlamak için fazla-sıyla yeterli diyebiliriz. Ama eğer tek bir kelimede toplamak gerekirse, en yakışanı, kariyerist olabilirdi.

Neden mi? İşte hikâyesi:

Roma’nın önde gelen ailelerinden Julianların bir üyesi olarak dünyaya gözlerini açtığında, kendisini sürekli siyaset ve iktidarın konuşulduğu bir ortamda bulmuştu. Siyasette söz sahibi olan bir ailenin ferdi olarak ikbal kapılarını açması zor olmadı. Kısa zamanda hazine yöneticiliği, bayındırlık memurluğu ve ombudsmanlık yaptıktan sonra o zamanlar Roma’nın vilayeti olan İspanya’da vali olarak karşımıza çıktı. Ama gözü yükseklerdeydi. Roma’ya döndü. Kurduğu sağlam ittifaklarla konsül seçildi. Artık Roma’nın en önde gelen isimlerinden biriydi. Bir yıl sonra bu kez Roma Galyası’nda, yani Fransa’da vali olarak boy göster-di. Sekiz yıl kaldığı bu topraklarda bir hayli palazlanacaktı. Bugünkü Fransa’nın neredeyse tamamını ve Belçika’yı Roma

6 Nick Hunter, *What Is a Dictatorship*, 2017, Raintree, s. 9.

idaresi altına aldığı bu zaman diliminde, Roma'yı Galyalıların akınlarından korudu. Araya iki de İngiltere seferi sıkıştırmayı başarmış ve neredeyse Roma Cumhuriyeti'nin hamisi olmuştu. Ancak cumhuriyet rejiminin büyüme potansiyeli olan Roma'ya dar geldiğini düşünüyordu. Üstelik kendi elindekilerle yetinmeye de pek niyetli değildi. İçinden bir ses sürekli olarak aynı kışkırtıcı soruyu soruyordu: *"Madem sen koruyorsun, neden sen yönetmiyorsun?"*

Sezar içindeki o sesi dinledi. Senatonun uyarılarını dikkate almadı ve sivil idareyle onun emrindeki ordu arasındaki sembolik sınır olarak kabul edilen Rubikon Nehri'ni, kanunları ayaklarının altına alarak, ordusuyla birlikte geçti. Roma ordusunun, İtalya'nın kuzeyinde adeta bir sınır vazifesi gören nehrin aşağısına inmesinin yasaklanması, Roma'nın iç savaştan korunması adına alınmış bir tedbirdi. Ama işe yaramamıştı. Patlak veren iç savaşta Sezar, kendisiyle kader birliği yapmış ordusuyla cumhuriyetçileri hallaç pamuğu gibi attı. Cumhuriyetçilerin bir zaman-

Sezar askerleri, askerleriyse Sezar için ölmeye hazırdı. Etle tımak gibi olmuşlardı. Ama bu büyük kumandanın Roma'daki şöhreti, senatoyu ve özellikle iktidarı kendi başına yürütmek sevdasında olan eş konsül Pompey'i sinirlendirmeye başlamıştı. Bunu fark eden Sezar kılıcına sarılacaktı...

lar kendisine el vermiş ve konsül olmasını sağlamış lideri *Pompey*, Mısır'a kaçmak zorunda kaldı; Sezar da peşinden... İşte ilk tarihî magazin olarak kabul edebileceğimiz Mısır Kraliçesi *Kleopatra*'yla olan fırtınalı ilişkisi de bu takibin sonucu başlayacaktı.

Tekrar Roma'ya dönersek; düşmanlar sinmiş, ortalık süt liman olmuştu. Cumhuriyetin idari organı senato bu oldubittiği kabullenmişti. Sezar Roma'nın tek efendisiydi. Kendisini konsül ve *diktatör*⁷ ilan etti. Pratikte rejim değişse de pragmatist davranmış ve cumhuriyetin unvanlarını kullanmaya devam etmişti.

Sezar tarihin şaşmaz rutinlerinden olan iktidar sarhoşluğuna kapılmadı. Elindeki güçle reform yapmaya soyundu. Borcu azalttı, senatoyu genişletti. Takvimi revize ettirdi.

Herkes diktatörlüğünün geçici olduğunu sanıyordu ki Sezar bombayı patlattı. MÖ 44'te, kendisini ömür boyu diktatör ilan

Sezar'ın hayatı her zaman için Hollywood açısından bir cazibe merkezi oldu. Roma'nın bu büyük kumandanı defalarca beyaz perdede arz-ı endam etti. Bunların en ünlüsü olan 1953 yapımı *Julius Caesar*'da ünlü aktör Marlon Brando, Sezar'ın en büyük destekçilerinden Marc Anthony rolünde etkileyici bir performans sergilemişti.

7 Diktatör, Roma Cumhuriyeti'nde, senatonun onayıyla belli bir süreliğine tüm yönetim erkini elinde tutan hâkime deniyordu. Kavram zaman içinde dönüşerek bugünkü kirli anlamını alacaktı.

Sezar'ın günümüze ulaşmış eserleri arasında en ünlüsü, *Galya Savaşı'na Dair Yorumlar*'dır. Her ne kadar kendi propagandasını yapmak için abartılı bir dil kullanmış olsa da bu çalışması tarihçilere, Sezar'ın yaptıklarını ve kişiliğini deşifre etmede fazlasıyla yardımcı olmuştur. Resimde İtalyan ressam Vincenzo Camuccini'nin gözünden Sezar'ın ölümüne şahit oluyoruz.

etti! Dananın kuyruğu da orada koptu. Başarısıyla zaten yeteri kadar düşman kazanmıştı. Buna hırsı da eklenince cumhuriyetçi senatörleri öfkелendirdi. Kazanlar kaynamaya başladı. Aynı yılın 15 Mart'ında Sezar suikasta kurban gitti. Kendisini aralarına alıp hançerleyen senatörler arasında bir zamanlar kol kanat gerdiği ve manevi evladım dediği *Brütüs*'ün de bulunması, nankörlüğün ifade edilişi açısından kilit bir cümleye ilham kaynağı olmuştu: *Sen de mi Brütüs?*

Sezar'ın ölümüyle cumhuriyeti sona erdirecek son iç savaşlar serisine sürüklenen Roma'nın bu kaotik manzarasından Sezar'ın yeğeni ve evlatlığı *Octavian* muzaffer çıktı. *Augustus* adını alarak resmen rejim değişikliğine giden Roma'nın ilk imparatoru oldu. Bir bakıma Sezar, ölümüyle Roma için kurduğu hayallerin gerçekleşmesine kapı aralamıştı. Onun ölümünü takip eden bir asır boyunca imparatorluk genişlemeyi sürdürdü ve tarihin en büyükleri arasındaki yerini aldı.

Ölümünden kısa bir süre önce “Şanın da dünyanın da hakkını verecek kadar uzun yaşadım.”⁸ demesini haklı kılacak bir hayat sürmüştü.

BUNLAR DA VAR

› O da Büyük İskender gibi hiçbir savaşı kaybetmedi.

› Öyle bilirse de hiçbir zaman resmen imparator olmadı; ancak o istikamete meylettiği gerekçesiyle öldürüldü.

› Kendisine yapılan yanlış asla affetmezdi. Gençken Rodos'a giderken korsanlar tarafından kaçırılmış, canını kurtardıktan sonra hepsini yakalatıp idam ettirmişti.

› Her ne kadar Kleopatra'yla ilişkisi tarihe damga vursa da bunun haricinde resmî üç karısı ve çok sayıda sevgilisi de oldu. Hatta ilişkilerinde yaşadığı bu serbestlikten dolayı, hayatına kastedenlerden biri olan Brütüs'ün de oğlu olduğu iddia edilir.

8 Richard A. Billows, *Julius Caesar: The Colossus of Rome*, Routledge, 2009, s. 250.

› Kleopatra'yla ilişkisi on dört yıl sürse de evlenemediler. Zira Roma kanunları aşıkların arasına girdi. Kanunlara göre sadece Roma vatandaşları birbirleriyle evlenebiliyordu.⁹

› Resmen yüceliği ilan edilen ilk Romalı karakterdir. Ölümünün ardından Augustus'un teşvik etmesiyle senato, Sezar'ın "ilahî" bir kişilik olduğunu tescil etmiş, adına tapınak yapılmıştır.¹⁰

› Bugün kullandığımız takvim Sezar'ın eseridir.

› Büstü paralar üzerine basılan ilk Romalıdır.

› Şifreleme tekniğiyle gizli mesajlar yollayan ilk asker olduğu iddia edilir.

› Öldürüldüğünde elli beş yaşındaydı ve yirmi üç bıçak darbesi almıştı.

NELERİ BAŞARDI?

Galya'yı, yani bugünkü Fransa'yı alarak Roma'nın sınırlarını Atlantik Okyanusu'na dek uzattı. MÖ 55'te İngiltere'yi işgal etmesini de bir asker olarak başarı hanesine yazabiliriz. Sadece asker değil aynı zamanda başarılı bir devlet adamıydı da. Halkın refahını yükseltmek için kanunlar çıkardı; devletin vatandaşların mallarına zorla el koymasını yasaklayan kalıcı bir düzenlemeye imza attı. Cumhuriyetin bürokratik işleyişini tek bir merkezde topladı. Yani diğer bir deyişle koca Sezar bile o günlerde bürokrasiyle boğuşmak zorunda kalmıştı! İyi bir yazar ve anlattıcıydı. Fransa ve İspanya seferlerini en ufak detaylarına varıncaya dek kayda geçirtmiş, bunlar Roma'nın tarihî hafızasına hizmet ederek günümüze dek gelmişti. Takvimle yakından ilgilendi. Takvimin arkasında yatan mantığa çok önem verdi. Aynı zamanda ilk gazete olarak bilinen Acta Diurna'yı hazırlattı. Bu bülten sayesinde

9 Alan Watson, *Roman Law & Comparative Law*, University of Georgia Press, 1991, s. 29.

10 J. Nelson Kraybill, *Apocalypse and Allegiance: Worship, Politics, and Devotion in the Book of Revelation*, Brazos Press, 2010, s. 57.

sokaktaki Romalı, senatoda olan biteni, alınan kararları ve bürokrasinin işleyişini ilk elden takip edebiliyordu. Ama hepsinden önemlisi Sezar, gayretleri ve kararlılığıyla Roma'nın cumhuriyetten imparatorluğa dönüşmesinde kilit rol oynamıştı.

[**Sezar'ın** her dört yılda bir şubat ayına bir gün eklenmesinin mimarı olduğunu, *Quintilis* olarak bilinen ayın adını *Julius'a* (July/Temmuz) çevirdiğini, Küçük Asya'da (Anadolu) gösterdiği kahramanlıklarla ödüllendirildiğini, dökülen saçlarını gizlemek için taç taktığını ve çok sık dile getirilmesine karşın homoseksüel ilişki kurduğuna dair hiçbir kanıt olmadığını **biliyor muydunuz?**]

İşte, imparatorluğu birlikte yönettiği Licinius çaresizce ayaklarının dibinde af diliyordu! Adrianople (Edirne) belki de kurulduğundan bu yana bu kadar şiddetli bir savaşa şahit olmamıştı! Kılıcındaki kanı yerdeki cesetlerden birine silerek temizledi. Gururla havaya kaldırıp muzaffer askerlerini selamladı. İşte şimdi İskoçya'dan Kızıldeniz'e, Fas'tan Dicle Irmağı'na kadar uzanan büyük bir imparatorluğun tek hâkimiydi!